

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

תוכן

- א. הסוכר אמת המים מערב יום טוב ולמחר השכים ומצא בה דגים מותרין.....1
- ב. שאסורין ... יוני שובך ויוני עליה וצפרים שקננו בטפיהין ובבירה.....2
- ג. אווזים ותרנגולים ויוני הרדסאות ... מותרין ואין צריכין זמון.....3
- ד. והמקושרין והמנוענעין בכל מקום אסורין משום גזל.....3
- ה. בגנה הסמוכה לעיר הא בגנה שאינה סמוכה.....4
- ו. בהמה מסוכנת לא ישחוט אלא אם כן יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי.....4
- ז. שחטה בשדה לא יביאנה במוט ובמוטה אבל מביא בידו אברים אברים.....5
- ח. השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן שנים דרך ארץ שלשה מגסי הרוח.....6
- ט. אין הסומא יוצא במקלו ולא הרועה בתרמילו.....6
- י. ואין יוצאין בכסא אחד האיש ואחד האשה ... אם היו רבים צריכין לו מותר... משום ביעתותא ואמרי לה משום דוחקא דצבורא.....7

דף כה.

א. הסוכר אמת המים מערב יום טוב ולמחר השכים ומצא בה דגים מותרין

דגים¹ שהכין אותם מערב יום טוב, כגון שהכניסם לארגז מלא מים או שסכר אמת המים שרוחבה עד ששה טפחים, בכניסה וביציאה מערב יום טוב, כיון שעשה בהם מעשה מערב יום טוב כדי להזמיןם אין זה מוקצה, ומותר לצודן ביום טוב אם הוא בענין שאינו צריך מצודה כלומר שאין צריך לבקש תחבולות כדי לצודן ע"י פריסת מאכל או ע"י מצודה אלא יכול לתפסן בידו בקל אך מכל מקום טוב ליזהר שלא לצודן במצודה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול².

אם הם בבור עמוק אינו צריך לירד למטה כדי לתופסן בידו, אלא עומד למעלה ותופסן ע"י כלי³.

¹ שו"ע ונו"כ תצוה

² מ"ב שם ס"ק ד

³ מ"ב ס"ק יד

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אס⁴ בשעה שהכניס הדגים לארגז או בשעה שסכר אמת המים, היה בדעתו שאפשר שיצטרך ביום טוב לכל הדגים שבארגז או שבאמת המים, א"כ הרי הוכנו כל הדגים ולכן מותר לברור מהם ביום טוב מה שעריך, ולהחזיר השאר למים ואין זה מטלטל מה שאינו ראוי לו, כיון שכבר הוכנו כולם קודם יום טוב לצורך יום טוב.

אבל אם בשעה שהכניס הדגים לארגז או לאמת המים היה יודע שבודאי לא יצטרך ביום טוב לכל הדגים אלא למקצתן, א"כ הרי לא הוכנו אלא אותם שיצטרך להם ביום טוב, ולכן אסור לברור מהם ביום טוב מה שעריך לו ולהחזיר למים המותר, שהרי הוא מטלטל מוקצה אלא צריך ליקח ולאכול כל שיעלה בידו בין טוב ובין רע.

ואם הכניס דגים לתיבה מלאה נקבים והעמידה במים יש מי שאומר שכיון שהם מונחים בכלי לא שייך בהו כלל צידה ואפילו צריך להביא מעודה מותר ולכן אין להחמיר בתיבה ליטול ביד אפילו אם רחבה התיבה יותר מן ו' טפחים הרבה.

ב. שאסורין... יוני שובך ויוני עליה וצפרים שקננו

בטפוחין ובבירה

יוני שובך⁵ ויוני עליה, כלומר יוני הפקר שבאים ומקננים בשובך או בגג וכדומה, וכן צפרים שקננו במקומות הבנויים לקנן בהם עופות, אף על פי שהן באין לכלובן לערב מכל מקום כיון שעשויין להשמט ולברוח מפני בני אדם, ובורחין עד קינן וצריך לעלות אחריהן וגם שם נשמטין ממנו ויורדין⁶, ואין נוח לתפסן אפילו בכלובן, לפיכך הצד אותם בשבת אפילו מכלובן חייב, ולכן אסור לצודן ביום טוב אפילו לצורך אכילה. ואפילו זימן אותם מערב יום טוב אין מועיל כלום ואפילו אם נוח לתפסן אסור כיון שאין מזונותם עליך לא השיבי כמוזמן.

במה דברים אמורים בגדולים שיכולין לפרוח היטב, אבל קטנים שאין מפריחין אלא מעט ואין יכולים לברוח מפני בני אדם אין בהם איסור צידה שכבר הן ניצודים ועומדים, אבל יש בהן משום מוקצה שהרי אינן ברשותו של אדם ואינן מוכנן לו ולפיכך צריך לזמן אותם מערב יום טוב.

ודיני זימון נתבאר לעיל דף י.

⁴ מ"ב שם יג

⁵ שו"ע ונו"כ שם ט

⁶ מ"ב שם כח

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ג. אווזים ותרנגולים ויוני הרדסאות ... מותרין ואין

צריכין זמון

אווזים ותרנגולים ויונים שבבית⁷, וכן שאר עופות שהן בבית, כיון שהן באין לכלובן לערב הרי אינם מחוסרין צידה, והעד אותן בשבת אפילו חוץ לכלובן פטור. ולפיכך מותר לצודן לכתחלה ביום טוב לצורך אכילה אם עומדים לאכילה, אפילו אי אפשר לתופסן אלא ע"י מצודה, ואפילו מרשות הרבים⁸, אבל כשאינו צריך לאכלן אסור לצודן ביום טוב כמו בשבת. וירא שמים יתן עינו בתחלה בעופות ויברור איזה שירצה כדי שלא יבא למחר ליטול ולהניח, ואעפ"י שכולם מוכנים הם מ"מ טורח טרחא יתירה ביום טוב⁹.

ואם עומדים לביצים לדעת המחבר הרי הם מוקצים כדלעיל דף ב: ולרמ"א מותרים.

אבל אווזין ותרנגולים ויונים שקנה מחדש¹⁰, ועדיין לא הורגלו בביתו ואינן באין לכלובן לערב דינן כשאר כל חיה ועוף שאינן בני תרבות, ואם הן מחוסרין צידה בענין שהעד אותם בשבת חייב, אסור לצודן ביום טוב אפילו לצורך אכילה.

ד. והמקושרין והמנוענעין בכל מקום אסורין משום גזל

אבידה¹¹ שאין בה סימן לא בגוף החפץ ולא במקום המציאה, והמקום משתמר קצת, כגון שמצא גוזלות מקושרים בכנפיהם ומרדין¹² אחר גדר של אבנים, או בשבילין שבשדות, לכתחלה לא יגע בו¹³ אפילו בספק אם הונח על ידי הבעלים או נפל ממנו, ואם הגביהו, יש אומרים¹⁴ שבספק הינוח זכה בו המוצא, ויש אומרים¹⁵ שלא זכה בו, אלא שאם כבר הוליכו ממקומו לא

⁷ שו"ע ונו"כ שם ו

⁸ מ"ב שם יז

⁹ מ"ב שם יח

¹⁰ מ"ב שם

¹¹ שו"ע ונו"כ הו"מ רס י

¹² שהבעלים מתייאשים מסימן המקום

¹³ שמא הניחם שם ואם יטלנו לא יוכל להשיבו לבעליו, שהרי אין בו סימן

¹⁴ שו"ע שם סעיף ט בדעת הרמב"ם ובאבן האזל פרק יא ה"ו משמע בדעת הרמב"ם שאם יתברר אה"כ שהיה דרך הינוח ויתן בו סימן, חייב להחזיר לו, אבל אם יתברר שהיה דרך נפילה, אף אם יתן סימן לא יחזיר לו, שבשעת נפילה ודאי כבר נתייאש.

¹⁵ בדעת הרמ"א שם נראה שלכו"ע אין חילוק בין ודאי הינוח לבין ספק הינוח גם בדין זה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

יחזירנו אלא יהא מונח עד שיבא אליהו¹⁶, ואם עדיין לא הלך משם, יש אומרים שאסור להחזירו למקומו אלא יהא מונח¹⁷, ויש אומרים¹⁸ שיכול להחזירו למקומו.

ה. בגנה הסמוכה לעיר הא בגנה שאינה סמוכה

ראה או שמע מערב יום על איל¹⁹ או צבי שקננו בפרדס מגודר²⁰ הסמוך לעיר בתוך שבעים אמה וד' טפחים, וילדו בו עפרים ועדיין הן קטנים שאינם צריכים צידה, מותר ליקח אותם ביום טוב אף על פי שלא זימן אותם מערב יום טוב, ואין בהן משום מוקצה כיון שרואה אותם בכל יום ודעתו עליהם הרי הוא כאילו זימן אותם.

אבל אם הפרדס הוא חוץ משבעים אמה וד' טפחים ודאי אין דעתו עליהם לצורך יום טוב, וכן אם לא ידע מהם אפילו בתוך שבעים אמה²¹, אסור ליקח מהן ביום טוב אלא אם כן זימן אותם בפירוש מערב יום טוב.

ו. בהמה מסוכנת לא ישחוט אלא אם כן יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי

בהמה חולה²² והוא ירא שמא תמות, אם כבר גמר סעודת יום טוב ואין צריך לה עוד ביום טוב, אסור לשחטה ביום טוב שמשום הפסד ממונו לא התירו לו מלאכה גמורה שלא לצורך יום טוב, שיש בה איסור מן התורה.

¹⁶ רמ"א שם י דשמא הינוח הוא ובא הבעלים והיפש ולא מצאו, ולא זכה בו משום דבאיסורא אתי לירידה, וכיון שאין המקום משתמר היטב אינו מקיים מצות השבה בהחזרה למקומו.

¹⁷ רמ"א שם, והקשה הפנ"י למה יהא אסור להחזירו למקומו, הרי מסתמא ניהא ליה לבעלים שיחזירנו ואפשר שימצאנו, מאשר יקחנו לביתו שבודאי לא יבא לידו שהרי אין בו סימן ולא יכריז המוצא, ובמעני החכמה תירץ שבמה שמחזירו למקומו מבטל מצות השבה בידים, וכעין זה כתב בנה"מ.

¹⁸ ש"ך שם בשם כמה ראשונים, דממ"נ אם הוא מונח מדעתו הרי לדעתו המקום משומר, ואם הוא דרך נפילה ושכחה הרי כבר נתייאש הבעלים ומדינא הוא שלו, ולמה לא יוכל להחזירו למקומו, ובשו"ע הרב סעיף יד סתם כדעת הש"ך בשם הראשונים.

¹⁹ שו"ע ונו"כ או"ח תקמו ח

²⁰ שהוא מקום המשתמר שאין הולד יכול לצאת משם וקל לצודו. מ"ב שם כא ושער הציון ס"ק מא

²¹ מ"ב שם כד ושער הציון ס"ק מג

²² שו"ע ונו"כ תצה ו

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אבל אם אין במלאכה איסור מן התורה²³ כגון שיש שהות ביום לאכול מבהמה זו כזית צלי אחר שתצא נפשה, (כמ"ש ביו"ד סי' כ"ז) אף על פי שאין שהות ביום כדי לבדקה קודם אכילת הכזית, וי"א שצריך שיהיה שהות כדי להפשיטה ולבודקה. ושי שהכריעו²⁴ שבגדלים ומלאים דלא שכיח בהו סירכא יש להקל. אבל בבהמה גסה צריך שיהיה ג"כ שהות כדי להפשיטה ולבודקה²⁵.

ואף על פי שלא יאכל שום אדם ממנה כלום ביום טוב, מכל מקום כיון שיש שהות ביום כדי לאכול ממנה כזית אין איסור מן התורה לשחטה ביום טוב, מפני שאם היו מזדמנים לו אורחים שלא אכלו עדיין היום ורוצים לאכול מבהמה זו היתה השחיטה מותרת, א"כ שחיטה זו נקראת מלאכת אוכל נפש, ולכן אף שאין לו אורחים שרוצים לאכול ממנה מכל מקום כיון שהשחיטה מתרת ומכשרת את הבשר שיהא ראוי לאכול ביום טוב, אם יזדמנו לו אוכלים, אין בשחיטה זו איסור מן התורה, אלא שחכמים אסרוה כל שאין בה צורך יום טוב ובמקום הפסד לא העמידו חכמים את דבריהם.

ומזה הטעם התירו לו ג"כ להפשיטה, במקרה בו אם לא יפשיטנה יסריח הבשר, כיון שמן התורה מותר להפשיטה כשם שמותר לשחטה, אלא שחכמים אסרוה ולא העמידו חכמים את דבריהם במקום הפסד.

ומכל מקום העור הוא נולד, ואסור לטלטלו ביום טוב אלא אם כן שייר בו אבר אחד, שאז העור בטל לגבי האבר ומותר לטלטלו עמו.

ויש אומרים שלא התירו לו כלל להפשיטה ביום טוב כל שאינו רוצה לאכול ממנה ביום טוב, וכן השוחט עוף מפני שהוא מסוכן ואין דעתו לאכול ביום טוב, אסור למרוט נוצתו ביום טוב, ואף על פי שהעיקר כסברא הראשונה, מכל מקום יש להחמיר ולהזהר לכתחילה כסברא האחרונה²⁶.

ז. שחטה בשדה לא יביאנה במוט ובמוטה אבל מביא בידו

אברים אברים

²³ מ"ב שם לד

²⁴ בספר ישועות יעקב

²⁵ מ"ב שם לו

²⁶ מ"ב שם מ

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

השוחט²⁷ בהמה אפילו בריאה בשדה לא יביאנה²⁸ לעיר או למקום במצויים רבים²⁹ במוט או במוטה כדרך שהוא עושה בחול, אע"ג שעל ידי כן צריך ללכת ולהזור יותר פעמים משום זלזול יום טוב אלא מביאה בידו אברים אברים, ואם א"א לו לשנות להביא איברים איברים כגון שצריך למהר להביא לאורחים נראה דמותר להביא ע"י מוט ומוטה³⁰

דף כה:

ח. השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן שנים דרך ארץ שלשה מגסי הרוח

כבר התבאר במסכת פסחים דף פו: שלא ישתה אדם³¹ כוסו בבת אחת, ואם שתה הרי זה גרגרן. ואם משיר אפילו מעט אינו גרגרן, ויש לשתותו בשני פעמים³² כלומר שישתה ויוריד הכוס מפיו וימשיך ששנים, דרך ארץ. שלשה, הרי זה מגסי הרוח. ובכוס גדולה מאד ישתה, בשלשה או ארבעה פעמים.

כוס קטן מאוד פחות מרביעית – 86 מ"ל, מותר לשתותו בבת אחת, אך משקה חריף לא ישתה בבת אחת.

כוס³³ של קידוש והבדלה ושאר כוסות של מצוה מותר לשתות בבת אחת, ואדרבה בזה מראה חביבות המצוה.

ט. אין הסומא יוצא במקלו ולא הרועה בתרמילו

למרות שכבר נתבאר שביו"ט מותר להוציא מרשות לרשות, ומותר להעביר ארבע אמות ברשות הרבים, זה אינו אם יש בו צורך קצת. אין בדבר צורך כלל לא יוציאנו במקום שאין בו עירוב.

²⁷ שו"ע ונו"כ שם ז

²⁸ מ"ב שם מג

²⁹ בה"ל שם

³⁰ מ"ב שם מה

³¹ שו"ע ונו"כ קע ח

³² ובכך מתחייב בברכה אחרונה שאם ישתה רביעית יותר משתי פעמים הרי נכנס לספק מחלוקת הפוסקים לגבי משך שיעור השתיה בסיר רי מ"ב ס"ק א ועיי"ש בשעה"צ ס"ק יא

³³ דע"ת וכה"ח סקל"ז

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

לפיכך היוצא במקלו³⁴ אפילו אדם זקן חולה או עיוור שהמקל עוזר לו במקצת ללכת, ולא משום שאי אפשר לו בשום פנים בלי מקל³⁵, אל יצא בו ביום טוב לרשות הרבים או לכרמלית.

אך מותר לצאת מבית לחצר, אפילו לא ערבו ואין להחמיר בזה ביום טוב³⁶.

זקן וחולה או עיוור שאינם יכולים ללכת בלי מקל, הרי זה מותר³⁷.

ויש להסתפק³⁸ האם לאדם שחושש להחליק או ליפול, וכן אדם שקשה לו ההליכה³⁹, מותר לצאת במקל.

י. ואין יוצאין בכסא אחד האיש ואחד האשה ... אם היו רבים צריכין לו מותר ... משום ביעתותא ואמרי לה משום דוחקא דצבורא

אין לאדם⁴⁰ בוגר לצאת בכיסא נישא, או אפריון (Litter) בעגלה כגון "ריקשה", תלת אופן, אופניים, כסא גלגלים וכדומה בשבת וביו"ט שהרי זהו עובדא דחול.

אך מותר ביום טוב מותר גם ליהודי להניע את הנכה בכסא גלגלים או בכל הנוכר, גם במקום שאין בו עירוב, וגם ברשות הרבים גמורה.

ולמי שהרבים צריכים לו כגון לדרשה וכדומה אפילו יכול ללכת ברגליו אך חושש לטנף בגדיו או שקשה לו ללכת מרחק גדול כזה או שצריך להזדרז להגיע. מותר.

³⁴ שו"ע ונו"כ תקכב א

³⁵ שהוא דרך חול וזלזול ליו"ט כיון שאפשר לו לילך בלא מקל זה ואינו נוטלו אלא לתקן ולישר פסיעותיו. מ"ב שם ב

³⁶ שער הציון שם ס"ק ב

³⁷ שמירת שבת כהלכתה פרק יט הערה יג ועיי"ש פי"ח אות יג שאפילו בשבת מותר

³⁸ שהרי אדם שאינו יכול ללא מקל כלל מותר אף בשבת שהרי הוא כמנעל לו כמבואר בשא יז ובמ"ב שם. ואם יכול ללא אפי' שקשה לו אסור משום משוי. ואילו ביום טוב איסורו משום "דרך חול וזלזול ליו"ט כיון שאפשר לו לילך בלא מקל זה ואינו נוטלו אלא לתקן ולישר פסיעותיו" כמבואר במ"ב כאן ב וא"כ מי שקשה לו מוכח שאינו זלזול, ועוד דא"כ שבת ויו"ט דינם שוה ממש ולא מצינו בפוסקים שהשום לענין זה.

³⁹ כזקן ההולך בביתו בלא מקל וכשיוצא לחוץ נשען על מקלו מחמת תשות כחו ואינו נוטלו אלא להחזיק עצמו אף על פי שנופו מתנענע מובא במ"ב שא סד

⁴⁰ שו"ע ונו"כ תקכב ב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>